

מִי יֵם חֵי יֵם

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 561

אב תשפ"ה

זיכרונות שמעתי (לא) – "ובלכתך בדרך"

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

ראש השנה

22. איזה פסוק בתנ"ך הוא בגימטריה כמו "ראש השנה" (861)?

סוכות

23. איזה פסול יש בדפנות הסוכה ואין בסכך?

24. סוכה כשרה ובה מאה אנשים, ואם יכנס אדם אחד (אפילו אדם מכובד) תיפסל הסוכה, הכיצד?

חנוכה

25. מתי בגלל נרות חנוכה אסור לו לאכול כל הלילה?

26. בעל ואשה נמצאים בבית, ושניהם בריאים, באיזה אופן הדין שהאשה צריכה להדליק נרות חנוכה בברכה ולא האיש?

27. איזו חנוכה כשרה לכתחילה להדליקה בבית הכנסת, אבל להדליקה בבית עדיף שלא לקחתה?

28. איך יתכן (לפי שיטה אחת) שמדליק נרות חנוכה רק במקום אחד, וללא שום שליחות, ומברך עליהם עשר ברכות?

פורים

29. איזה קשר המובא בהלכה, יש בין פורים ל"ג בעומר?

30. איך יתכן שקראו בפורים במגילה כשירה, ע"י בעל קורא בר חיובא, וקרא את כל מה שכתוב במגילה בלי לדלג שום מילה, ואעפ"כ אף אחד לא יצא יד"ח?

31. היכן במגילה יש פסוק אחד ובו מילה המוזכרת שלוש פעמים, ובכל פעם יש לה ניקוד אחר?

שביעית

32. איזה איסור יש בספיחים שנלקטו בשמינית יותר מספיחים שנלקטו בשביעית?

שבע ברכות

33. איך יתכן שהחתן עצמו נחשב "פנים חדשות" בסעודת שבע ברכות, כדי לברך ברכות חתנים (אף שהם היו כבר כמה פעמים בשבע ברכות)?

34. ישבו בסעודת שבע ברכות, והיו יכולים לברך שבע ברכות בסוף הסעודה, אחד מן המסובים חשב איזו מחשבה, ובגלל זה אי אפשר לברך שבע ברכות, מהי?

חושן משפט

35. לווה כסף ואמר לו הרב שהוא לא חייב להחזירו, ולאחר שהמלווה עשה משוה, אמר הרב ללוה שחייב לשלם את החוב, מהי הפעולה?

36. בכור נוטל פי שנים, חלק אחד נקרא חלק הפשוט, כמו שאר האחים, וחלק נוסף של הבכורה.

א. באיזה אופן חלק הבכורה גדול יותר מחלק הפשוט?

ב. ובאיזה אופן חלק הפשוט גדול יותר מחלק הבכורה?

37. באיזה אופן שומר אבידה חייב ושומר שכר פטור?

38. גנב שור או שה ולא מכרו ולא טבחו ובכל זאת חייב ד' וה', מדוע?

תשובות

שבת

1. אם יש בביתו שיכר להבדלה, עדיף להשתמש ביון לקידוש ליל השבת, ולהבדיל על השיכר, אבל הנוהגים לעשות קידוש בליל שבת בבית הכנסת רק משום מנהג, עדיף לשמור את היין להבדלה בבית הכנסת שרבים יוצאים בזה ידי חובתם (משנ"ב סי' רע"א ס"ק נ"ו).

2. פת הבאה בכסנין, אם אוכלים אותה בסעודה יש לה דין של פת, אבל אם רק מצרפים אותה לחלה שניה, הרי אין יוצא יד"ח בזה.

3. איתא בשו"ע (סי' ע"ה סעיף א') אין קוראים בשבת בספר לאור הנר, גזירה שמא יטה, וכתב ב"ביאור הלכה" (שם ד"ה ואפילו) אם ידין קשורות מאיזו סיבה, מותר לו לקרוא לאור הנר.

מוקצה

4. א. כלי שמלאכתו לאיסור שנשבר בשבת וראוי לכסות בו כלי לא נעשה מוקצה ("ביאור הלכה" סי' ש"ח סעיף ו' ד"ה כל הכלים), ואם עכשיו לא ראוי למלאכת איסור רק למלאכת היתר, בכל זאת כיון שבין השמשות היה כלי שמלאכתו לאיסור אמרינן מינו דאיתקצאי וכו', ומותר רק לצורך גופו ומקומו (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ה סי' כ"ב אות ל', ו"שולחן שלמה" שם ס"ק כ"ו).

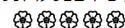
לע"נ

הרב גרשון מאיר בן ר' שלמה אינגבר ז"ל
נלב"ע ט"ז בניסן תשפ"ה

לע"נ

מרת גילה זהבה בת הג"ר מרדכי וינגרטן ע"ה
נלב"ע כ"ו בכסלו תשפ"ה

שאלות וחידודים לימי הנופש, שאפשר לקיים בהם
"ודברת בס... ובלכתך בדרך..."

שבת

1. יש כוס אחת של יין, או לקידוש של ליל שבת או להבדלה, לפעמים אומרים שעדיף להשתמש בה לקידוש ליל שבת, ולפעמים אומרים שעדיף לכוס הבדלה, מתי?

2. איזה פת אם דעתו לאכול ממנה מצטרפת לחם משנה, ואם אין דעתו לאכול ממנה אינה מצטרפת?

3. מי שיש לו אזיקים על הידים, מה מותר לו לעשות שלאחרים היושבים על ידו אסורים לעשות?

מוקצה

4. איזה כלי שמלאכתו להיות מותר לטלטלו רק לצורך גופו ומקומו?

5. איזה דבר אם הוא נקי הוא מוקצה מחמת גופו, ואם הוא מלוכלך הוא לא מוקצה?

6. איך יכול להיות שמטבע שראוי להשתמש בה לא תהיה מוקצה?

מלאכות שבת

7. מתי גוי שעשה מלאכה בשבת חמור יותר מאשר כשעשה אותה ישראל?

8. מהי המלאכה שמותר לאדם לעשותה בשבת, אבל לבהמתו אסור לעשותה משום איסור מלאכה?

9. אדם אמר בשבת מילה אחת ועבר איסור דאורייתא, הכיצד?

10. אדם שקשה לו ללכת בלי מקל שאל את רבו האם מותר לו בשבת ללכת עם המקל ברשה"ר, ועה לו רבו שלביהכ"נ פלוני מותר לו ללכת עם המקל אבל לביהכ"נ פלוני אסור (לשניהם עוברים דרך רשה"ר), מדוע?

11. שני אנשים דוחפים ביחד חפץ אחד, אחד חייב מיתה והשני פטור, הכיצד?

12. איך יתכן אדם שרגיל לכתוב ביד ימין, וכתב אותיות ביד שמאל, ואעפ"כ חייב בשבת משום 'כותב' (ב' תשובות)?

13. איתא בגמרא (סנהדרין ל"ה) שאין מיתת רוצח דוחה שבת, ע"י שם. מתי מותר להרוג רוצח בשבת?

תחומין

14. איתא בשו"ע (סי' שצ"ז סעיף ג') כלים ובהמתו של אדם אסור להוציאם חוץ לארבעים אמה של בעליו, ע"י שם, איזה ממונו אמרינן שיש לו אלפיים אמה לעצמו ולא תלוי בבעליו?

ימים טובים

15. איזה יום טוב לא חל אף פעם בשבת?

16. באיזה אופן אם הוא ליל יו"ט שחל בחול ממתין מלאכול עד חצות, ואם הוא ליל יו"ט שחל במוצש"ק, לא יאכל עד למחרת?

17. איזה מלאכה מותר לאדם לעשותה ביו"ט, ולבהמתו אסור לעשותה?

18. מה אסור ביו"ט ראשון ומותר ביו"ט שני?

חול המועד

19. איזה מלאכה המותרת לבן חור"ל בחוה"מ ואסורה לבן ישראל (ב' תשובות)?

פסח

20. איזה קשר יש בין פרוסת "המוציא" כל השנה ל"אפיקומן" בליל הסדר?

שבועות

21. נוהגים לקטש את הבית בפרחים, זכר לעשבים שהיו על הר סיני (רמ"א סי' תצ"ד), האם היה גם נחל של מים על הר סיני?

ב. כלי שמלאכתו להיתר שבכניסת השבת היה "בסיס" לכלי שמלאכתו לאיסור, דינו כמו הכלי שהיה עליו בבין השמשות למשך כל השבת, ומותר לטלטלו רק לצורך גופו ומקומו.

5. נייר עטיפה של אוכל וכד' אם הוא נקי הוא לא ראוי לכלום והוא מוקצה מחמת גופו, ואסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו, אבל אם יש בו קצת שריים של אוכל הר"ז טפל לאוכל (כמו סיר שיש בו אוכל כמבואר במשנ"ב ס' ש"ח ס"ק כ"ו) ומותר לטלטלו.

6. ייחודה לעולם לצורך סגירת חלוקה, אפילו אינה קשורה אליו (משנ"ב ס' ש"ח ס"ק ע"ג). וכן ייחודה לשם 'אוסף' ואין דעתו להשתמש בה עוד.

מלאכות שבת

7. גוי שעשה מלאכה בשבת עבור ישראל אסור ליהנות ממנה במוצאי"ק עד שיעור "כדי שיעשה", אבל אם ישראל עשה מלאכה בשבת עבור יהודי, מותר לאחרים ליהנות ממנה מיד בצאת השבת (משנ"ב ס' ש"ח ס"ק ה').

8. לאדם מותר לצאת בשבת עם תכשיט (ש"ע ס' ש"א סעיף ט'), אבל אין תכשיט לבהמה ונחשב כהוצאה, ואסור משום שביטול בהמתו (ש"ע ס' ש"א סעיף א').

9. בהמה עומדת ברשה"ר כגון סוס ועגלה, ואדם צועק עליה אפילו מילה אחת עובר על איסור "מחמר" וגם אם היא בהמה של אחרים (משנ"ב ס' רס"ו ס"ק י').

10. אם אדם יכול ללכת מרחק קצר ללא מקל אבל למרחק רב חייב ללכת רק עם מקל, אסור לו ללכת לביהכ"נ הקרוב אליו עם המקל וחייב משום הוצאה, אבל אם הולך לביהכ"נ שנמצא רחוק, מותר (ש"ו"ת "אגרות משה" אור"ח ח"ד תשי"ז).

11. צבי נכנס לבית בשבת ושני אנשים סוגרים את הדלת ביחד, אחד יכול לעשות בעצמו, והשני אינו יכול, ועשו שניהם ביחד, זה שיכול חייב כיון שמסייע אין בו ממש, וזה שאינו יכול פטור, אבל אסור (משנ"ב ס' שט"ו ס"ק כ"ב).

12. הכותב אותיות בשבת ע"י חותמת, הר"ז כתיבה גמורה וחייב הואיל והטבעת החותמת נוחה להיעשות בשמאל כבימין (ע"י מג"א ס' ל"ב ס"ק נ"ז, שו"ת "אבני נזר" ס' ר"ט ס"ק ט').

ב. כתב בש"ע (אה"ע ס' קכ"ו סעיף ג') הכותב גט ביד שמאל כשר, ולפ"ז כתב ה"מנחת חינוך" (מוסף השבת) שאם כתב גט בשבת ביד שמאל מיגו שהיו 'כתב' לענין גט, חייב בו משום מלאכת כותב.

13. הרודף אחרי חברו, מותר להרוג את הרודף אפילו בשבת (סנהדרין ע"ב): שמחללים שבת כדי להציל את הנרדף.

תחומין

14. עבד כנעני, אף שהוא ממונו של הבעלים, יש לו אלפיים אמה של עצמו ("מנחת חינוך" מצי"ב ס"ק יב בשם הריטב"א עירובין פ"ב: ורשב"א שם).

ימים טובים

15. חג השבועות בארץ ישראל (בחז"ל יו"ט שני חל בשבת).

16. מי שאין לו יין או פת לקידוש בליל שבת או בליל יו"ט ימתין כמה שעות אך לא יאחר מחצות (משנ"ב ס' רפ"ט ס"ק י'), אבל אם הוא גם מוציא שיש חיוב הבדלה לכתחילה לא יאכל עד למחרת (משנ"ב ס' רצ"ו ס"ק כ').

17. מותר לצאת במשא ביו"ט משום "מתוך" אבל לבהמתו אסור משום דלא אמרינן "מתוך" בהמה (שעה"צ ס' תצ"ה ס"ק כ"א) ואפילו להוציא אוכל ע"ג בהמה כדי להאכילה אסור (שש"כ פ' י"ט הערה י"ח בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל).

18. א. כשיש"ט חל ביום חמישי ושישי, העושה עירוב תבשילין יכול לבשל לצורך שבת רק ביו"ט שני, דהיינו ביום שישי סמוך לשבת, ואסור ביו"ט ראשון (ש"ע ס' תקכ"ז סעיף ג').

ב. מת ביו"ט ראשון, יתעסקו בו עכו"ם, מת ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל (ש"ע ס' תצ"ו סעיף ב').

ג. מלאכה לצורך חולה שאין בו סכנה, מותר ביו"ט שני ולא ביו"ט ראשון (ש"ע שם).

ד. ביו"ט ראשון אין גוי נאמן לומר שביצה לא נולדה מערב יו"ט, אבל ביו"ט שני, אפילו יו"ט שני של ראש השנה, גוי נאמן כיון שהוא רק דרבנן (רמ"א ס' תקכ"ז סעיף ו').

חול המועד

19. א. לבשל בחוה"מ לצורך כ"ב בניסן או כ"ג תשרי, לבן חו"ל מותר לבשל שאצלו הוא יו"ט אחרון ומותר לבשל מחוה"מ ליו"ט, אבל לבן ארץ ישראל אסור משום שאצלו יום זה הוא אסור חג, ואסור לבשל בחוה"מ לצורך חול.

ב. וכן אם חל יו"ט אחרון ביום חמישי אסור לבן ארץ ישראל לבשל מחוה"מ לשבת שאחריו כיון שיש יום חול ביניהם (יום שישי), משא"כ בן חו"ל שאין יום חול בין יו"ט לשבת מותר לבשל מחוה"מ לשבת.

פסח

20. כתב המשנ"ב (ס' קס"ז ס"ק צ"ז) בשם הש"ל"ה שיש להשאיר קצת מפרוסת "המוציא" לסוף הסעודה כדי שישאר טעם "המוציא" בפיו, וכן לאחר אפיקומן אין לאכול שום דבר כדי שישאר טעם מצה בפיו (משנ"ב ס' תע"ח ס"ק א').

שבועות

21. כתוב ב' עקב שטחנו את העגל: "עד אשר דק לעפר ואשלה את עפרו אל הנחל הידך מן הקר" (דברים ט', כ"א).

ראש השנה

22. הפסוק (תהילים קי"ט, צ"א): "קמפפטיק עמדו היום כי הכל עבדיך" (הגר"ח זוננפלד זצ"ל).

סוכות

23. אם הדפנות מעבודה זרה הרי כותלי מיכתת שיעוריה, ואין כאן שיעור דפנות (דהיינו אין כאן שבעה על שבעה וגובה עשר) משא"כ בסכך אין כאן שיעור כלל, רק במציאות שצלתה מרובה לא שייך כותלי מיכתת שיעוריה (שו"ת "נודע ביהודה" מה"ת אור"ח תשי"ג קל"ג ובהערות המגיה).

24. סוכה שנעשתה ממחיצת אדם ובתוכה אוויר בדיוק שבעה על שבעה, הסוכה כשירה (ש"ע ס' תר"ל סעיף י"ב), וגם האנשים העושים את המחיצה נחשבים שהם בתוך הסוכה תחת הסכך, ויכולים לאכול, ואם נכנס אח"כ עוד איש, כיון שדפנות הסוכה נעשו מבני אדם, אותו איש שנכנס נחשב שמוסיף על הדופן וממעט שיעור הסוכה והסוכה נפסלת (הגר"ד לנדו שליט"א).

חנוכה

25. במוצאי"ק אין לו יין רק למחר, ולכן צריך לחכות עד למחר ולא יאכל עד אז (ש"ע אור"ח ס' רצ"ו סעיף ג'), ואם אין ידו משגת לקנות שמן לנר חנוכה וגם יין להבדלה, נר חנוכה קודם (שם סעיף ה'), ואם נמצא שיהיה לו למחר ימתין עד למחר (שם סעיף ג'), נמצא שבגלל נר חנוכה אסור לו לאכול כל הלילה (ספר "צבא הלוי").

26. א. בערב שבת, אם הבעל קיבל שבת והאשה עדיין לא קיבלה, האשה תדליק נרות חנוכה ואח"כ את נרות שבת.

ב. אם הבעל נעשה אונן ר"ל, כתב המשנ"ב (ס' תר"ע ס"ק י"ב) שאשתו מדליקה את הנרות (הגר"י זילברשטיין שליט"א).

27. אם היא גבוהה יותר מעשרה טפחים, בהדלקה שבבית עדיף שלא לקחתה כי מצוה להניחה פחות מעשרה טפחים (ש"ע ס' תרע"א סעיף ו'), משא"כ בבית הכנסת מצוה להדליק כמה שגבוה יותר משום פירסומי ניסא.

28. שכת לומר שהיינו בליל ראשון של חנוכה, ונזכר בליל שמיני מברך ג' ברכות: "להדליק", "שעשה ניסים" ו"שהחיינו" (ש"ע ס' תרע"ו סעיף א'), ואם היה לו בליל שמיני רק נר אחד מברך עליו, ואם מביאים לו אח"כ עוד נר מברך גם עליו "להדליק", לפי השיטות שמברכים על הדיוק לבד ("אבודרהם" בשם הרמב"ם מובא ב"מגן אברהם" ס' תרנ"א ס"ק כ"ה, ע"י משנ"ב ס' תרנ"ב ס"ק ו') וכן הלאה על כל נר נוסף שמביאים לו, נמצא שברך עשר ברכות.

פורים

29. לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג בעומר, וסימנו פל"ג (ש"ע ס' תכ"ח סעיף א').

30. במגילה היתה חסרה מילה אחת, וקראו את כל הכתוב בה, המגילה כשרה (ש"ע ס' תר"צ סעיף ג'), אבל הציבור לא יצא ידי חובה כיון שחסרה להם מילה (משנ"ב ס' וס"ק י"ט).

31. "אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלה עם יבנה מלך יהודה אשר הגלה בבידנאצר מלך בבל" (אסתר ב', ו').

שביעית

32. ספיחים הנלקטים בשביעית אסורים לעולם, והנלקטים בשמינית אסורים רק עד שיביאו כיוצא בהם או עד חנוכה, ולפיכך הנלקטים בשמינית אינם בטלים אפילו באלף, דה"ל דבר שיש לו מתיירים (אם אפשר להמתין עד שיתורו), משא"כ בספיחין שנלקטו בשביעית שדינם כשאר איסורים שבטלים בשישים (הגר"ד לנדו שליט"א).

שבע ברכות

33. אם עשו סעודת שבע ברכות לשני חתנים ושתי כלות (כגון בני דודים), החתן יכול להיות פנים חדשות לגבי החתן השני, וכן להיפך.

34. ביו"ט שני של גלויות ישבו ששה אנשים מחז"ל וארבעה בני ארץ ישראל, ללא "פנים חדשות", כיון שביו"ט א"צ "פנים חדשות", ואצל רוב המניין הוא יו"ט שני אמרו שאפשר לברך שבע ברכות.

אחד מבני חז"ל החליט להישאר בארץ ישראל, באותו הרגע נפקע ממנו דין יו"ט ונעשה יום חול, ושוב אין רוב בין חז"ל, ולכן אי אפשר לברך ברכת שבע ברכות (ספר "אגן הסהר" להגר"א גניחובסקי זצ"ל, דיני ברכות עמ' תמ"ג).

חושן משפט

35. לווה כסף מעכו"ם לא חייב לשלם (רמ"א חו"מ ס' שמ"ח סעיף ב'), שקיי"ל הפקעת הלואה מעכו"ם פטור, ואם הגוי התגיר, היות שנשאר חיוב ממון ליהודי (דהפקעת הלואה אינה מפקיעה את החוב), חייב להחזיר את חובו.

36. א. אם אחד מהאחים היה טומטום הוא לא ממעט חלק הבכורה, ועושים חשבון לחלק הבכורה בלעדיו, ואח"כ מה שנשאר חולקים כולם ביחד עם הטומטום.

ב. אם האב הלווה לאחרים, ופרעו לירשאים לאחר מיתת האב, אין הבכור נוטל פי שניים במה שלא היה ברשות אביו, אבל יש עליו דין ירושה, נמצא חלק הפשוט גדול יותר מחלק הבכורה.

37. אם היה סבור שהוא של כסף ונמצא של זהב ונאבד, שומר שכר חייב רק של כסף, משום שרק זה קיבל עליו לשמור, ושומר אבידה חייב של זהב, משום שהתורה חייבתו לשמור ולא תלוי בקבלתו, (קצו"ח ס' רצ"א ס"ק ד').

38. הקדישו, או נתנו במתנה, או פרע בחובו או החליף (ב"ק ע"ט):